

VII. «Πρόλογος», Τὸ μέλλον τῆς δημοκρατίας στὴν Αἴγυπτο: Ἡ συμβολὴ τοῦ ἱππότη Χάλεντ Μόχη ἄλ-Ντήν

[εἰς Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ, Ἡρόδοτος, Ἀθηναί 2011, 15-7]

Κατὰ τὴν μακρὰν, πλέον, ἐνασχόλησή μου μὲ τὴν Μέση Ἀνατολὴ δύο πράγματα πάντοτε μ' ἐξέπλητταν ἢ στάσις τῶν Αἰγυπτίων Κομμουνιστῶν ὑπὲρ τῆς ἀποφάσεως διχοτομήσεως τῆς Παλαιστίνης τὸ 1947 καὶ τῆς δημιουργίας ἀνεξαρτήτου ἰσραηλινοῦ Κράτους καὶ ἡ σύνδεσις τῆς Δημοκρατίας μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χάλεντ Μόχη ἄλ-Ντήν. Διότι δὲν σᾶς τὸ κρύβω στὰ πολλὰ ἀναγνώσματά μου, σπανίως συνέβαινε τὰ δύο αὐτά, Δημοκρατία καὶ Χάλεντ Μόχη ἄλ-Ντήν νὰ μὴ εὐρίσκονται σιμὰ τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο.

Τὴν μὲν πρώτη μου ἀπορία μοῦ τὴν ἔλυσε ὁ καθηγητὴς Ρέφαατ ἄλ-Σαϊήντ, τὴν δὲ δεύτερη ἢ παροῦσα μελέτη τοῦ συνεργάτου μου Κυριακοῦ Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ. Δὲν εἶναι τυχαῖο ποὺ ὁ ἴδιος κατεπιάσθη μὲ αὐτὸ τὸ δύσκολο ἔργον, ἀφοῦ, παραλλήλως πρὸς τὶς λαμπρὲς σπουδές του, ἔχει τὴν βιοματικὴν ἐμπειρία ἀπὸ τὴν μακρὰ παραμονή του στὴν Αἴγυπτο, ποὺ φροντίζει κατ' ἔτος νὰ ἀνανεώνει, καὶ τὴν συμμετοχή του στὰ κοινὰ ἐκεῖ. Χωρὶς ὑπερβολή, θεωρῶ ὅτι ἦταν ὁ ἰδανικὸς ἄνθρωπος γι' αὐτὸ τὸ ἐγχεῖρημα. Καὶ ὁμολογῶ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα μὲ ἐδικαίωσε.

Λαμβάνοντας ὡς ἀφετηρία τὸ κείμενο τοῦ Χάλεντ Μόχη ἄλ- Ντήν γιὰ «Τὸ μέλλον τῆς Δημοκρατίας στὴν Αἴγυπτο», μᾶς προσφέρει μίᾶ πλήρη μονογραφία ποὺ χάνεται οὐσιαστικῶς στὰ βάθη τῶν αἰώνων. Μεθοδολογικῶς ἐπέλεξε τὸν ἐνδεδειγμένο τρόπο παρουσιάσεως τῶν ἀπόψεων ἐνὸς συγγραφῆως. Ἄντὶ νὰ προβεῖ σὲ μίᾶ μελέτη, ὅπου δύσκολα μπορεῖς νὰ διακρίνεις μεταξὺ τῶν ἀπόψεων τοῦ συγγραφῆως καὶ ἐκείνων τοῦ ἐπιχειροῦντος τὴν ἔκθεσή τους, ὁ Κυριακὸς Θ. Νικολάου-Πατραγᾶς προκρίνει τὴν μέθοδο τῆς μεταφράσεως τοῦ κείμενου καὶ τοῦ ξέχωρου κατάλληλου σχολιασμοῦ, ὅπου διακρίνεται μὲ σαφήνεια ἡ θέσις τοῦ συγγραφῆως ἀπὸ τὴν δική του τοποθέτηση. Ταῦτοχρόνως, συνεχίζοντας τὴν παράδοση ποὺ ἤρχισε μὲ τὸ βιβλίον του «Χαλιφεῖα καὶ ἰσλαμικὴ διακυβέρνησις», ποὺ εἶχα τὴν τύχη νὰ συμπεριλάβω κι' αὐτὸ στὴν σειρὰ μου, προτάσσει μίᾶν μακρὰν εἰσαγωγή, ἡ ὁποία διευκολύνει ἀφάνταστα τὴν κατανόησιν τοῦ κείμενου. Στὴν προκειμένη, ὅμως, περίπτωση μᾶς δίδει ἓνα πολιτικὸ πανόρα-

μα τῆς Αἰγύπτου πὸν ἀρχίζει ἀπὸ τὴν φαραωνικὴ ἐποχὴ καὶ φθάνει μέχρις ἐκεῖ, ὅπου τὴν σκυτάλη λαμβάνει ἡ ἐξιστόρησις τοῦ Χάλεντ Μόχη ἀλ-Ντήν. Προσπαθεῖ ἀκόμη, σ' αὐτὴν του τὴν εἰσαγωγὴν, νὰ μᾶς δείξει τὸν τρόπο πὸν προσέλαβαν αὐτὰ τὰ ἱστορικὰ ἐρεθίσματα οἱ κορυφαῖοι Αἰγύπτιοι ἱστορικοὶ τοῦ δίκαιου, μὲ κυριώτερη ἀναφορὰ στὸν διατελέσαντα καθηγητὴ τοῦ Ἄχιμαντ Ἰμπραχίμ Χάσαν, μὲ τὸν ὁποῖον συνειργάσθη στενά. Ὑπῆρξε ἐπιτυχὴς αὐτὴ του ἡ κίνησις διότι μᾶς δείχνει τὴν πρόσκτηση ἀπὸ τὴν συνείδηση ἑνὸς Λαοῦ τῶν ἰδιομορφιῶν τῆς Ἱστορίας του ἐκείνων τῶν ἰδιομορφιῶν πὸν φτιάχνουν, κατὰ τὴν ἱστορικὴ Σχολὴ τοῦ Δικαίου — πὸν ἤρχισε μὲ τὸν Σαυινῆ, κορυφώθη ἀπὸ τὸν Μιτάις καὶ ἐτελειοποιήθη παρ' ἡμῖν ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Νικόλαο Ἴ. Πανταζόπουλο, μαθητὴν τοῦ Κοσσάκερ — τὴν συλλογικὴ συνείδηση ἑνὸς Λαοῦ καὶ κατ' ἐπέκτασιν ἑνὸς Ἑθνους.

Στὸ Ἐπίμετρον ὁ συγγραφεὺς προβαίνει στὴν σύγκριση τοῦ Προέδρου Νάσερ καὶ τοῦ Χάλεντ Μόχη ἀλ-Ντήν, τοῦ Φιντέλ καὶ τοῦ Τσῆ ἀντιστοίχως θὰ ἔλεγα, τῆς Αἰγύπτου μὲ πολὺν διεισδυτικὸν τρόπο. Δὲν παραλείπει ἀκόμη νὰ τονίσαι τὸν ἰδιαίτερον ρόλον τοῦ Στρατεύματος στὶς πρώην ἀποικιοκρατούμενες χῶρες, ὅπως καὶ νὰ προβεῖ σὲ ἐπιτυχὴ ἀνάλυση τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν πὸν ἔχουν διαμορφωθεῖ, χωρὶς νὰ παραιτεῖται μιᾶς προσπαθείας — νομίζω ὀρθῆς — προβλέψεως τοῦ μέλλοντος, ἐνῶ δὲν παραλείπει νὰ ὀνοματίσει τὰ διαπραχθέντα σφάλματα καὶ νὰ ὑποδείξει τοὺς τρόπους μιᾶς ρεαλιστικῆς ἐπιλύσεώς τους, βάσει ὅμως — καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σημαντικὸν ἐν προκειμένῳ — τῶν ἰδιαιτεροτήτων καὶ τῶν πολιτικῶν ἰδιομορφιῶν πὸν παρουσιάζει ἡ Χώρα καὶ τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ παραβλέπομε κατὰ τὶς ἐρμηνευτικὰς προσπάθειες κατανοήσεως τῶν τεκταινομένων στὴν Μέση Ἀνατολή.

Ἡ Αἴγυπτος ἀποτελεῖ τὸν κατ' ἐξοχὴν σταθεροποιητικὸν παράγοντα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὴν ἐγγυήτρια δύναμη τῆς εἰρηνεύσεως στὴν περιοχὴ καὶ τὸ πρότυπον στὸ ὁποῖον ὀφείλουν νὰ προστρέχουν ὅλα τὰ τοπικὰ καθεστῶτα. Μὲ αὐτὸ τὸ συμπέρασμα πὸν ἀβιάστως ἐξάγεται ἀπ' αὐτὴν τὴν πολὺτιμη μελέτη του, ὁ συγγραφεὺς μᾶς ὠθεῖ ν' ἀναθεωρήσομε παγιωμένους ἀπόψεις καὶ νὰ στοχασθοῦμε ἐκ νέου ἐπὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐθεωρούσαμε δεδομένα. Ἡ ἐπιστημονικὴ συμβολὴ τοῦ Κυριακοῦ Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ σ' αὐτὸ εἶναι καθοριστικὴ.

Νὰ σημειωθεῖ ἀκόμη ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἀνέτως κινεῖται μεταξὺ ἀρχαιότητος, μεσαίωνος καὶ συγχρονίας, δαμάζοντας τὸ ἄφθονο ὕλικὸν πὸν κατέχει καὶ συνθέτοντας ἕνα κείμενον τὸ ὁποῖο ἀποτυπώνει ἀνάγλυφα τὸ ἀμέτρητον παρελθόν, τὸ ἐλάχιστον παρὸν καὶ τὸ ἀβέβαιο μέλλον μιᾶς Χώρας καὶ μιᾶς περιοχῆς πὸν γνωρίζει νὰ τὴν χειρίζεται ἀριστουργηματικῶς.